

**МОДЕЛЬНА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
«МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ: БАЯН (ФАХОВИЙ)»
5–9 КЛАСИ
ДЛЯ МУЗИЧНИХ ЛІЦЕЇВ**

*Рекомендовано науково-методичною радою
Державного науково-методичного центру змісту культурно-мистецької освіти
Протокол № 1 від «03» квітня 2026 р.*

**Укладач модельної навчальної програми
«МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ: БАЯН (ФАХОВИЙ)»:**

Сарапульцев викладач народного відділу Одеського державного
Юрій музичного ліцею імені професора П. С. Столярського,
Володимирович спеціаліст другої категорії

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Модельна навчальна програма «МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ: БАЯН (ФАХОВИЙ)» для учнів 5–9 класів (далі – *модельна навчальна програма*) розроблена для учнів музичних ліцеїв з урахуванням вимог, передбачених Стандартом початкової музичної освіти, що здобувається одночасно з початковою та базовою середньою освітою (наказ Міністерства культури та інформаційної політики України від 29.07.2024 № 524) та Типовою освітньою програмою для 1 – 9 класів музичних ліцеїв (наказ Міністерства культури України від 29.08.2024 № 616).

Модельна навчальна програма передбачає розвиток природних здібностей та обдарувань учнів з урахуванням їхніх вікових можливостей, інтересів і потреб, а також сучасних тенденцій у виконавському мистецтві. Змістом навчального предмета є система теоретичних знань та практичних вмінь, яка забезпечить оволодіння *навичками гри на баяні учнями інструментальних відділів*. Опанування модельної навчальної програми спрямовано на формування в учнів початкових навичок гри на баяні як фахових мистецьких компетентностей, достатніх для продовження навчання на наступному рівні мистецької освіти.

Мета вивчення навчального предмета «МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ: БАЯН (ФАХОВИЙ)» – розвиток фахових компетентностей початкового рівня, а саме:

1) виконавська компетентність: здатність виконувати сольо, зокрема публічно, інтерпретувати музичні твори відповідної складності, провадити самостійно репетиційний процес;

2) музична теоретико-практична компетентність: розвиток музичного слуху, пам'яті, інтелекту: інтонувати, розпізнавати, структурувати, аналізувати, систематизувати, відтворювати, моделювати музичні побудови художнього та конструктивного плану, а також здатність практично застосовувати комплекс знань, умінь та навичок з музично-теоретичних предметів;

3) музично-історична компетентність: розуміти, розпізнавати, називати, характеризувати засоби музичної виразності, жанри, форми творів народної та академічної музики, форми та види музичного виконавства.

Відповідно до Стандарту початкової музичної освіти навчальний предмет «МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ: БАЯН (ФАХОВИЙ)» передбачає *формування естетичного досвіду та ціннісних орієнтацій* учня / учениці у процесі його / її активної навчальної музичної діяльності.

Мета навчання досягається через реалізацію таких **завдань**:

- розвиток творчого потенціалу учня;
- розвиток спеціалізованих знань, умінь, навичок, розуміння та ставлення;
- розвиток ігрового (виконавського) апарату;
- розвиток художньо-образного мислення, музичного інтелекту та музикальності;
- розвиток артистичності та сценічної стабільності;
- розвиток самоорганізації, самостійної роботи, навичок самооцінювання в процесі самостійних занять;

– формування мотивації до систематичного розширення культурного світогляду, творчості, спрямованості на постійне фахове самовдосконалення.

Компетентності, які мають бути сформовані:

Виконавська компетентність:

Знати:

1. Музичні тексти творів навчального репертуару.
2. Спектр виконавських (технічних) прийомів гри на баяні відповідно вимог модельної навчальної програми.
3. Форми, жанри музичних творів навчального репертуару.
4. Правила артикуляції та голосоведення.
5. Особливості виконання поліфонічних творів та творів великої форми.

Уміти:

1. Відтворювати та інтерпретувати музичні твори відповідно до їх стильових та жанрових особливостей.
2. Дотримуватися під час виконання визначених в музичному тексті вимог до звуковедення, темпів, агогіки та інших засобів музичної виразності.
3. Читати з листа тексти програмних творів.
4. Самостійно розбирати та опрацьовувати програмні музичні твори.
5. Впевнено поводитися на сцені.
6. Застосовувати всі можливі засоби музичної виразності для донесення до слухача художньо-образного змісту виконуваного музичного твору.
7. Виявляти, аналізувати причини власних виконавських проблем.

Мати навички:

1. Технічного виконання програмних творів.
2. Точного застосування штрихів, звукових градацій, темпових змін та образно-емоційних прийомів відповідно до нотного тексту під час виконавства.
3. Слухового контролю в самостійній репетиційній роботі.
4. Самостійного розбору музичних творів з дотриманням аплікатурних, штрихових та стильових вимог.

Розуміти:

1. Жанрові та стильові особливості програмних творів.
2. Нотний запис як систему, що фіксує неабсолютні засоби музичної виразності, які можуть різнитися у творах різних композиторів, епох або жанрів.
3. Можливості виконавської інтерпретації музичних творів.
4. Можливості власного виконавського поступу та свої виконавські перспективи.
5. Способи подолання власних виконавських труднощів.
6. Необхідність подальшого навчання на наступному рівні мистецької освіти.

Ставлення:

1. Проявляє ініціативу щодо власної виконавської активності.
2. Співпрацює з викладачем задля досягнення власних результатів навчання та навчального прогресу.
3. Усвідомлює себе представником професійного музичного середовища.

Музична теоретико-практична компетентність:

Знати:

1. Основні музично-теоретичні поняття та явища, відповідно до змісту модельної навчальної програми.
2. Норми нотного письма.
3. Будову музичної тканини на рівні музичної фонетики (музичний звук і типи співзвуч, їхню класифікацію, структуру, властивості, вживання).
4. Будову музичної тканини на рівні елементарної музичної морфології (звукоряди, строї, види ладової, тональної, метричної, ритмічної організації музичних звуків).
5. Будову музичної тканини на рівні елементарного музичного синтаксису, принципи утворення різних музичних побудов, визначення форм (видів періоду, його складових елементів, простих і складних 2 – 3 частинних форм, рондо, варіацій, сонатної форми).

Уміти:

1. Простежувати використання та класифікувати певні фонетичні та морфологічні елементи музичної тканини (ладів, звукорядів тональностей, співзвучь та їхніх сполучень тощо) та елементи музичного синтаксису у музичних зразках, розрізняти графічні схеми основних музичних форм.
2. Оперувати вивченою музичною термінологією.

Мати навички:

1. Чистоти інтонування під час виконання музичних текстів.
2. Елементарного гармонічного аналізу музичних побудов визначеної модельною навчальною програмою складності.
3. Визначення структурних елементів музичної тканини твору на рівні її фонетичної, морфологічної будови, синтаксису.

Розуміти:

1. Необхідність застосування елементарного логічно-аналітичного осмислення вивчених музичних творів на рівні елементів музичної мови, будови музичної тканини, музичного синтаксису.
2. Важливість музично-теоретичних знань та умінь для роботи з творами при формуванні виконавської компетентності.
3. Музику як вид мистецтва з особливою музичною мовою та її складовими; основи музичних форм як виразу структури музичних творів.
4. Можливості застосування засвоєних теоретично-практичних знань та навичок у своїй творчій діяльності.

Музично-історична компетентність:

Знати:

1. Визначальні ознаки музичного мистецтва на рівні видів, родів, жанрів, музичних форм та засобів їх втілення; основні епохи українського та світового музичного мистецтва відповідно до змісту навчального репертуару.

Уміти:

1. Вербально характеризувати музичні твори навчального репертуару, їх епоху та життєтворчість композиторів з доцільним і правильним застосуванням музично-історичної термінології.

2. Ілюструвати голосом фрагменти музичних творів, що вивчені за програмою або опановані самостійно.

3. Співвідносити, проводити паралелі, аргументувати приналежність і характерні риси творів із власних виконавських програм з фахового інструмента з відповідним навчальним матеріалом музично-історичного напрямку.

Мати навички:

1. Різних стратегій слухання (аудіювання) музичного твору з нотним текстом і без нього.

Розуміти:

1. Провідні стильові особливості музики різних епох та їх лінійну послідовність в межах опанованого змісту навчання (програмовим вимогам).

2. Співвідношення типових ознак жанрів та варіантів їхнього втілення у конкретних музичних творах.

3. Необхідність музично-історичних знань, умінь та навичок для власної виконавської та іншої творчої діяльності.

Ставлення:

1. Здійснює оцінні спостереження та висловлює свою думку щодо вивчених / прослуханих музичних творів.

2. Усвідомлює баянну українську музику та українську музичну спадщину як самодостатній складник світової музичної культури.

3. Аргументує індивідуальні вподобання серед музичних творів, що є прикладами певних музичних жанрів, творчості композиторів, стилів, мистецьких епох.

4. Усвідомлює важливість формування індивідуальної слухацької траєкторії і збагачення мистецького світогляду для становлення себе як музиканта.

5. Формує власну слухацьку траєкторію задля збагачення мистецького світогляду та становлення себе як музиканта.

Підходи та принципи навчання. Нормативний зміст модельної навчальної програми базується на принципах національної спрямованості та діяльнісному пізнанні українського мистецтва як значущого, різноманітного та унікального за змістом і формами явища, на елементах визнаних світових баянних шкіл (Ф. Дешамп, Р. Вюртнер, К. Росі, М. Вяйрюнен, Ф. Фольі, Дж. Коркен) та доробку і традиціях української баянної школи (П. Серотюк, В. Мурза, В. Підгорний, М. Давидов, В. Власов, Я. Олексів, М. Оберюхтін, П. Фенюк тощо). Навчання баянному звукоутворенню засновується на поступовому опануванні способів, прийомів гри, що спираються на базові методичні позиції авторських шкіл. Здатність аналізувати та систематизувати наявний та власний викладацький досвід, документувати результати роботи надає можливість викладачам розробляти авторські методичні підходи в рамках освітнього процесу. Розробка методів може ґрунтуватися на принципах цілісності, структурності, функціональної визначеності, зворотного зв'язку, художньо-діяльнісного підходу, педагогічному стимулюванні пізнавального інтересу.

З метою удосконалення навчального процесу в модельній навчальній програмі регламентовано застосування різноманітних за формами та змістом **методів навчання:**

- *формами* – пояснювально-ілюстративного, спонукально-аналітичний, самостійно-творчого;

- *змістовною наповненістю* – слухового, рухового, образно-асоціативного (художнього) тощо.

З урахування того, що модельна навчальна програма реалізує частину обов'язкових результатів навчання Стандарту початкової музичної освіти, що здобувається одночасно з початковою та базовою середньою освітою, її зміст пов'язаний із застосуванням під час навчання результатів модельних навчальних програм з навчальних предметів: «Сольфеджіо», «Теорія музики», «Українська музика», «Світова музика». Успішне опанування концепціями гри на баяні має інтегруватися з результатами знань, вмінь, навичок, розуміння та ставлення музично-теоретичних предметів.

Освітній процес з навчальної дисципліни «МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ: БАЯН (ФАХОВИЙ)» здійснюється у формі індивідуального уроку.

Під час планування уроку слід визначати види навчальної діяльності учнів з використанням компетентнісного і діяльнісного підходів. Вимоги до уроку, які необхідно враховувати:

- урок повинен передбачати не тільки викладання матеріалу, змісту, але й завдання, які передбачають засвоєння, застосування навчальної інформації на практиці;

- певна частина знань і вмінь повинна бути отримана учнями в процесі самостійного пошуку;

- варіативність викладання: в одних випадках викладається готова інформація у формі пояснення, практичного показу і виконання вправ; в інших випадках матеріал вивчається шляхом постановки викладачем проблеми та розкриття шляхів і видів діяльності учнів для її рішення.

II. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА

5 КЛАС

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності
Модуль 1		
Вміє виконувати арпеджіо та акорди (тонічні тризвуки з оберненнями, ламані акорди) у зазначених гамах.	Виконання вправ на баяні, що включають: арпеджіо (довгі, короткі, ламані), акорди (тонічні тризвуки з оберненнями) та ламані акорди в гамах <i>C-dur, a-moll</i> .	Виконання арпеджіо (довгих, коротких, ламаних) та акордів у гамах <i>C-dur, a-moll</i> . Вправи на тонічний тризвук та його обернення обома руками. Відпрацювання ламаних акордів для розвитку технічної гнучкості.
Вміє виконувати ритмічні послідовності у гамах <i>C-dur</i> та <i>a-moll</i> різними штриховими комбінаціями.	Відпрацювання ритмічних послідовностей у гамах <i>C-dur, a-moll</i> у різних штрихових комбінаціях.	Виконання ритмічних вправ у гамах <i>C-dur, a-moll</i> . Поєднання різних штрихових комбінацій з ритмічними послідовностями (<i>legato, staccato</i> тощо).
Вміє виконувати форшлаг та його види в різних музичних контекстах.	Подальше вдосконалення мелізму форшлаг та його видів.	Виконання вправ на форшлаг у різних тональностях та комбінаціях нот. Відпрацювання різних видів форшлагу (підготовчий, основний, комбінований) у музичних фрагментах.
Розуміє туше та відмінності між його видами. Застосовує різні види туше під час гри.	Туше та його види.	Виконання коротких вправ із різними видами туше. Порівняння звучання при зміні способу дотику до клавіш.
Модуль 2		
Володіє навичками виконання п'єс у простих музичних формах. Розпізнає одночастинну та двочастинну форми музичних п'єс.	Види простих музичних форм (одночастинні, двочастинні).	Прослуховування та аналіз музичних творів простих форм.
Вміє виділяти, інтонувати та узгоджувати окремі голоси у багатоголосній фактурі.	Розвиток поліфонічного мислення та інтонування в поліфонічній фактурі. Введення елементів триголосся.	Виконання поліфонічних вправ і невеликих творів. Слуховий аналіз голосів у багатоголосній фактурі. Вправи на виокремлення та інтонування кожного голосу окремо.
Розпізнає жанрові та штрихові особливості старовинних танців. Володіє навичками виконання мелізматика (трель, мордент).	Темпоритмічні, штрихові, жанрові особливості танців у старовинних сюїтах, виконання мелізматика (трель, мордент).	Порівняльний аналіз ритмічних і жанрових особливостей танців (менует, гавот, алеманда тощо). Вправи на відпрацювання мелізмів (трелей, мордентів).

Розуміє специфіку різних типів фактури. Володіє навичками їх відтворення у власному виконанні. Вміє поєднувати технічні та художні завдання в роботі з фактурою.	Розвиток виконавських умінь у роботі з різними типами фактури, засвоєння особливостей їх звучання та застосування в музичних творах.	Виконання вправ та етюдів з різними видами фактури (гармонічна, акордова, поліфонічна, фактура «педальноючого звуку» тощо). Практика у відпрацюванні рівномірності звучання при багатошаровій фактурі.
Розпізнає характерні риси різних жанрів і стилів.	Аналіз стилістичних особливостей жанру, форми та всіх компонентів музичної мови.	Визначення форми твору під час виконання або аналізу нотного тексту. Виділення окремих елементів музичної мови (ритму, гармонії, фактури) та вивчення їх функцій.
Вміє пов'язувати музичні образи з власними асоціаціями. Володіє навичками художньо-образної інтерпретації творів.	Розвиток асоціативного мислення і образної уяви під час роботи над музичним твором.	Виконання вправ на передачу різних настроїв і характерів через звук. Робота над художнім трактуванням п'єси з урахуванням особистих асоціацій.
Модуль 3		
Володіє технікою виконання дуолей, тріолей та квартолей у різних контекстах. Розвиває ритмічну точність, координацію обох рук і відчуття пульсації. Вміє застосовувати засвоєні ритмічні групування під час виконання музичних творів.	Ритмічні групування (дуолі, тріолі, квартолі) у гамах, арпеджіо та акордах, включаючи тонічний тризвук з оберненням.	Виконання гам, арпеджіо та акордів з різними ритмічними групуваннями. Вправи на точне відтворення дуолей, тріолей та квартолей у різних тональностях. Робота над координацією рук під час складних ритмічних малюнків.
Вміє виконувати пальцеве тремоло у різних регістрах.	Ознайомлення з пальцевим тремоло.	Виконання вправ для відпрацювання рівномірності й швидкості пальцевого тремоло. Вправи на координацію рухів обох рук під час виконання тремоло.
Володіє принципами вибору та застосування аплікатури. Вміє адаптувати аплікатуру до складних музичних фрагментів.	Основні принципи роботи з аплікатурою для ефективного виконання музичних творів.	Вправи на правильне розташування пальців та оптимальні переходи між клавішами. Виконання гам, арпеджіо та етюдів з використанням правильної аплікатури.
Вміє підбирати мелодію та акомпанемент на слух. Володіє навичками самостійного музичного аналізу та виконання.	Розвиток навичок підбору на слух мелодії та акомпанементу.	Виконання вправ на підбір мелодії на слух за нотним або слуховим прикладом. Підбір акомпанементу до відомих мелодій, з використанням акордів та гармонійних пасажів. Робота над запам'ятовуванням мелодій та акордових структур.

Модуль 4		
Вміє виконувати твори різного характеру та технічної складності. Володіє навичками самостійного аналізу та інтерпретації музичного твору.	Розвиток виконавських навичок, працюючи над різноманітними п'єсами, які відрізняються за характером, складністю та технікою виконання.	Відпрацювання технічних аспектів (швидкі пасажі, арпеджіо, тремоло, мелізматика). Робота над динамікою, артикуляцією, штрихами та фразуванням.
Вміє виконувати як ліричні, так і динамічні твори з урахуванням стилю та характеру.	Виконання ліричних мелодій (кантилена) та динамічних п'єс зі складними ритмічними послідовностями.	Виконання ліричних п'єс з акцентом на плавність, виразність та фразування. Відпрацювання творів із складними ритмічними структурами та синкопами.

Програмні вимоги до учнів 5 класу: мажорні гами до 4 знаків, мінорні гами до 3 знаків двома руками; 2–3 поліфонічні твори; 1–2 твори великої форми; 3–4 різнохарактерних п'єси; 2–3 обробки народних пісень; 4–5 етюдів на різні види техніки; 1–2 твори, вивчених самостійно.

Орієнтовний перелік творів для оцінювання:

1. Д. Чімароза «Соната» g-moll.
2. Ю. Щуровський «Спомин».
3. Ж. Арман «Фугета».
4. М. Лисенко «Пливе човен».

6 КЛАС

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності
Модуль 5		
Володіє більшою точністю та легкістю виконання технічно складних елементів.	Продовження вдосконалення техніки гри, розвиваючи свободу та гнучкість виконавського апарату.	Виконання технічних вправ для зміцнення пальців, кистей та координації обох рук. Відпрацювання складних пасажів, арпеджіо, тремоло та мелізматичних елементів.
Вміє виконувати гами та арпеджіо з різними інтервалами і обертаням тризвуків.	Опанування гам до 5-х знаків у прямому та протилежному русі, включаючи інтервали (терції, децими, секти), а також тонічний тризвук з оберненням в акордах та арпеджіо. Хроматична гама та D7 арпеджіо.	Виконання гам у прямому та протилежному русі з різними інтервалами. Виконання хроматичних гам та D7 арпеджіо для вдосконалення техніки.
Розпізнає жанрові та стилістичні особливості творів. Володіє навичками виконання музики різного стилю та характеру.	Вивчення творів різних жанрів та стилів.	Аналіз стилістичних особливостей і характеру творів перед виконанням. Порівняння та обговорення особливостей інтерпретації творів різних жанрів.
Володіє навичками відтворення фактури	Ознайомлення з різними типами музичної фактури	Порівняльний аналіз фактур у музичних

у власному виконанні. Розвиває координацію, технічну гнучкість та музичне мислення.	(акордова, фігураційна, гомофонно-гармонічна, поліфонічна). Вміння їх розрізняти та передавати у своєму виконанні.	прикладах. Робота над виокремленням голосів у поліфонічній та гомофонній фактурі.
Вміє ефективно поєднувати різні тембри та регістри інструмента. Володіє навичками стилістично обґрунтованого використання регістрів у творі.	Поєднання різних тембрів та регістрів інструмента, створюючи багате та виразне звучання.	Виконання вправ та фрагментів творів з переходами між різними регістрами.
Вміє виконувати дво- та триголосні твори з точним інтонуванням. Володіє навичками поліфонічного мислення та музичної концентрації.	Двоголосні та триголосні поліфонічні твори. Розвиток вміння вести одночасно кілька мелодійних ліній.	Вправи на виділення і точне інтонування кожного голосу окремо. Практика узгодження мелодійних ліній у координації обох рук.
Володіє виконанням фуг і інвенцій з дотриманням темпоритмічних та штрихових особливостей. Вміє виконувати мелізматику в контексті твору.	Темпоритмічні та штрихові особливості фуґи та інтенції. Виконання мелізматики.	Виконання фуг та інвенцій з акцентом на темпоритмічну точність і штрихову деталізацію. Вправи на відтворення мелізматики (трелі, морденти) у відповідних музичних фрагментах.
Модуль 6		
Володіє технікою виконання дуолей, тріолей і квартолей у поєднанні з різними штрихами.	Виконання дуолей, тріолей, квартолей, поєднуючи їх з різними штрихами.	Виконання гам, арпеджіо та акордів з різними ритмічними малюнками (дуолі, тріолі, квартолі). Відпрацювання поєднання ритмічних малюнків з різними штрихами (<i>legato, staccato, non legato</i>).
Володіє технікою виконання штрихів <i>tenuto, portato</i> та мелізмами (мордент та інші види).	Штрихи – <i>tenuto</i> та <i>portato</i> , Мелізм мордент та його види.	Виконання технічних вправ на відпрацювання штрихів <i>tenuto</i> і <i>portato</i> . Вправи на виконання мелізмами, включаючи мордент та інші види.
Вміє контролювати міх для досягнення різних динамічних відтінків.	Удосконалення навичок володіння міхом. Досягнення різних динамічних відтінків від « <i>pp</i> » до « <i>ff</i> ».	Виконання вправ на контроль тиску та руху міхом для досягнення різних динамічних рівнів. Вправи на переходи між динамічними відтінками.
Розуміє принципи підголоскової поліфонії. Володіє навичками ведення другого голосу у багатоголосому виконанні.	Ознайомлення з підголосковою поліфонією на прикладі народних пісень.	Вправи на виділення та інтонування підголоску.

Володіє технікою філірування звуку.	Філірування звуку для створення виразності в кантиленних творах.	Виконання вправ на розвиток рівномірного та плавного звучання.
Володіє здатністю запам'ятовувати мелодії та ритмічні структури.	Розвиток музичної пам'яті.	Виконання музичних творів з поступовим запам'ятовуванням фрагментів.
Модуль 7		
Розпізнає та аналізує мелодійні, ритмічні та гармонійні особливості твору. Володіє навичками виділення голосів та інтонування в поліфонічній фактурі.	Опрацювання окремих елементів музичної тканини, спрямоване на виявлення особливостей музичних виразних засобів (мелодії, супроводу, ритму, голосоведення).	Виконання вправ на інтонування та координацію різних музичних елементів.
Вміє розпізнавати та аналізувати музичну форму твору. Володіє навичками планування виконання твору з урахуванням його структури.	Формування практичних навичок аналізу музичної форми.	Аналіз музичних творів різних жанрів та стилів з акцентом на форму. Виявлення основних частин твору (експозиція, розвиток, реприза тощо) та їх взаємозв'язків.
Вміє виконувати твори великої форми з дотриманням структури та стилю.	Розвиток практичних навичок роботи у творах великої форми: сонатина, рондо, варіації, соната.	Аналіз музичної структури та формотворчих елементів кожного твору.
Вміє виконувати різножанрові твори цілісно та виразно.	Робота над цілісністю виконання, виразністю виконавського замислу різножанрових музичних творів.	Виконання творів різних жанрів з акцентом на цілісність і завершеність виконання.
Розуміє взаємозв'язок темпу та ритму і їхній вплив на художнє відтворення твору. Володіє навичками точного дотримання темпу та ритмічної структури.	Взаємозв'язок темпу, ритму та їх значення у відтворенні художнього змісту музичного твору.	Виконання вправ та фрагментів творів з різними темпоритмічними малюнками. Практика точного дотримання темпу та ритму у виконанні мелодії та акомпанементу.
Модуль 8		
Вміє виконувати арпеджіо та акорди в мажорних та мінорних гамах точно та рівномірно.	Продовження вдосконалення виконання арпеджіо та акордів у мажорних та мінорних гамах.	Виконання арпеджіо та акордів у різних мажорних і мінорних тональностях. Відпрацювання рівномірності та чистоти звучання.
Розуміє форму та структуру варіацій. Вміє відтворювати динамічний план і штрихове співвідношення у виконанні.	Ознайомлення з варіаціями як музичною формою. Втілення динамічного плану та штрихового співвідношення у варіаціях.	Виконання творів-варіацій з акцентом на динаміку та штрих. Відпрацювання змін характеру, темпу та штрихів у різних варіаціях.

Вміє читати музичний текст з листа та виконувати його точно.	Розвиток навичок читання з листа та транспонування нескладних п'єс.	Виконання коротких музичних фрагментів з нот без попередньої підготовки. Робота над точністю ритму та інтонації під час читання з листа.
--	---	--

Програмні вимоги до учнів 6 класу: Мажорні та мінорні гами до 5 знаків у прямому русі двома руками; 2 – 3 поліфонічні твори; 1 – 2 твори великої форми; 3 – 4 різнохарактерні п'єси; 2 – 3 обробки народних пісень; 4 – 5 етюдів на різні види техніки; 1 – 2 твори, вивчених самостійно.

Орієнтовний перелік творів для оцінювання:

1. Р. Глієр «Рондо».
2. К. Мясков. Етюд №172.
3. В. Косенко «Токатина».
4. В. Коломієць «Мелодія».

7 КЛАС

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності
Модуль 9		
Вміє виконувати арпеджіо та акорди з оберненням тризвуку у гамах з трьома ключовими знаками.	Опанування різних видів арпеджіо та акордів (включаючи тонічний тризвук з оберненням) у гамах з 6 ключовими знаками.	Виконання арпеджіо та акордів у гамах з 6 ключовими знаками.
Вміє навички гри на правій клавіатурі (виборній системі).	Опанування гри на правій клавіатурі (виборній системі).	Виконання вправ та етюдів на правій клавіатурі (виборній системі).
Розуміє принципи контрастної поліфонії та її роль у старовинних танцях.	Ознайомлення з контрастною поліфонією та її використанням у старовинних танцях. Вивчення особливостей міховедення в поліфонічних творах, а також правила виконання штрихів та голосоведення.	Виконання старовинних танців з контрастною поліфонією. Вправи на контроль міховедення та рівномірного звучання голосів.
Вміє виконувати трель та групето точно та виразно. Володіє навичками інтегрування мелізмів у музичне виконання.	Мелізми – трель та групето.	Виконання вправ на трель та групето.
Вміє застосовувати агогічні відхилення. Володіє навичками художнього відтворення музичних фраз з відповідною агогікою.	Використання агогічних відхилень (<i>rubato</i> , <i>rallentando</i> , <i>accelerando</i> , <i>ad libitum</i> , <i>tenuto</i> , <i>ritenuto</i>) для досягнення виразності та передачі стилістичних особливостей твору.	Виконання музичних фрагментів із застосуванням різних агогічних відхилень. Вправи на контроль темпу та нюансів у різних музичних фразах.

Модуль 10		
Розуміє особливості звучання поліфонії та її роль у музичному творі. Володіє навичками точного інтонування та ведення окремих голосів.	Особливості звучання поліфонії; інтонаційне відчуття та відтворення різних звукових ліній за допомогою постійного слухового контролю.	Вправи на розвиток слухового контролю та точного інтонування кожного голосу.
Володіє навичками адаптації виконання до різних акустичних середовищ.	Розуміння залежності звучання інструмента від різних акустичних умов.	Виконання музичних фрагментів у різних акустичних умовах (велика / мала зала, приміщення з відлунням).
Модуль 11		
Володіє технікою гри октавами та терціями правою рукою.	Вивчення прийомів гри октавами, вдосконалення гри терціями правою рукою.	Виконання вправ на октави та терції правою рукою.
Вміє виконувати рондо з дотриманням форми та стилю.	Робота над твором великої форми – рондо	Аналіз музичної структури та виявлення повторюваних тем і контрастних епізодів.
Вміє застосовувати прийом <i>vibrato</i> під час гри.	Опанування прийомів гри <i>vibrato</i> .	Виконання вправ на застосування <i>vibrato</i> під час гри.
Вміє використовувати контрастну динаміку для виразного виконання творів.	Темброво-динамічні співвідношення. Використання контрастної динаміки.	Виконання музичних фрагментів з контрастними динамічними відтінками (<i>p, f, pp, ff</i>). Вправи на плавні та різкі динамічні переходи.
Володіє технічними прийомами гри та звуковидобування у творах кантиленного характеру.	Закріплення раніше відпрацьованих прийомів гри та звуковидобування у творах кантиленного характеру.	Відпрацювання чистоти інтонації та рівномірності звучання під час виконання мелодії.
Модуль 12		
Володіє навичками переключення між видами фактури зі збереженням стилістичної цілісності.	Драматургія розвитку та логічне поєднання контрастних образів у творах великої форми, вміння переключатися з одного виду фактури на інший зі збереженням метроритму.	Вправи на переключення між різними видами фактури (акордова, фігураційна, поліфонічна) під час виконання.
Вміє транспонувати музичні тексти у різні тональності.	Транспонування нескладних музичних текстів у задану тональність.	Виконання коротких музичних фрагментів у різних тональностях. Вправи на транспонування мелодій в задану тональність.

Програмні вимоги до учнів 7 класу: мажорні та мінорні гами до 5 знаків (терціями, сектами, октавами), усі види арпеджіо, акордів; 2 – 3 поліфонічні твори; 1 – 2 твори великої форми; 3 – 4 різнохарактерні п'єси; 2 – 3

обробки народних пісень; 4 – 5 етюдів на різні види техніки; 1 – 2 твори, вивчених самостійно.

Орієнтовний перелік творів для оцінювання:

1. Й.-С. Бах. Двоголосна інтенція C-dur.
2. В. Моцарт. Сонатина C-dur.
3. С. Чапкій «Українська полька».
4. К. Черні. Етюд № 51.

8 КЛАС

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності
Модуль 13		
Вміє виконувати поліфонічні твори з точним інтонуванням і координацією голосів.	Продовження розвитку поліфонічного мислення, слухового контролю та методів реалізації поліфонічних завдань.	Вправи на виділення та ведення окремих голосів у багатоголосних фрагментах.
Розуміє закономірності розвитку музичного матеріалу та побудови форми в поліфонічних творах.	Аналіз властивостей викладу музичного матеріалу в поліфонічних творах, звертаючи увагу на інтонаційний характер, закономірності розвитку та побудови форми.	Виконання поліфонічних творів з уважним слуховим контролем та інтонаційною точністю. Аналіз музичного тексту для виявлення закономірностей розвитку тем, мотивів та фактури.
Модуль 14		
Володіє технікою гри секстами, терціями та октавами.	Опанування прийому гри гами секстами, а також продовження вдосконалення гри терціями та октавами.	Виконання вправ та гам на гру секстами, терціями та октавами правою.
Володіє навичками музичної інтерпретації та формування власного стилю.	Продовження розвитку творчих навичок та слухових уявлень.	Виконання різних музичних творів з творчим підходом до інтерпретації.
Вміє виконувати твори з різними комбінаціями штрихів та аплікатурних формул.	Вивчення творів з комбінаціями штрихів та аплікатурних формул.	Виконання музичних фрагментів з акцентом на поєднання різних штрихів та аплікатурних формул. Вправи на розвиток технічної спритності та координації рук.
Модуль 15		
Володіє навичками інтерпретації музичних творів відповідно до стилю.	Розвиток навичок інтерпретації музики відповідно до стилю твору.	Виконання музичних творів різних стилів з акцентом на характер та художній задум.
Володіє навичками виконання п'єс різного характеру, складу та техніки.	Робота над різноманітними п'єсами, які відрізняються за складом, характером, фактурою та технікою виконання.	Виконання п'єс різних жанрів і стилів із акцентом на технічну складність та музичну виразність.

Модуль 16		
Розуміє виконавські принципи та вміє застосовувати їх у виконанні твору.	Вивчення виконавських принципів роботи над твором.	Аналіз музичного тексту для визначення принципів інтерпретації та художнього задуму.
Володіє навичками поєднання реєстрів із технічними та стилістичними прийомами.	Техніка використання реєстрів (під час гри на тембровому або багатотембровому готово-виборному баяні).	Виконання музичних фрагментів із використанням тембрових особливостей інструмента.

Програмні вимоги до учнів 8 класу: мажорні та мінорні гами до 6 знаків (терціями, сектами, октавами), усі види арпеджіо, акордів; 2 – 3 поліфонічні твори; 1 – 2 твори великої форми; 3 – 4 різнохарактерні п'єси; 2 – 3 обробки народних пісень; 4 – 5 етюдів на різні види техніки; 1 – 2 твори, вивчених самостійно.

Орієнтовний перелік творів для оцінювання:

1. В. Золотарьов. Сюїта № 1.
2. Є. Юцевич. Фуга e-moll.
3. В. Косенко «Пастораль».
4. К. Мясков. Етюд № 172

9 КЛАС

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності
Модуль 17		
Розширює репертуар творів різних жанрів та стилів.	Розширення репертуару, вивчаючи твори різних жанрів та стилів, відповідних його рівню.	Відпрацювання характерних штрихів, динаміки та артикуляції для кожного стилю. Аналіз музичного тексту для розуміння форми, фактури та стилістичних особливостей.
Вміє виконувати різні види поліфонічних творів з точним інтонуванням і координацією голосів.	Вдосконалення навичок виконання поліфонічних творів, вивчаючи різні види поліфонії (підголоскова, імітаційна, контрастно-тематична).	Виконання поліфонічних творів з акцентом на точне ведення всіх голосів. Вправи на розвиток слухового контролю та виділення окремих голосів у багатоголосних текстах.
Вміє виконувати твори великої форми різних жанрів та стилів.	Виконання творів великої форми (сонатної, варіаційної, рондо), написані композиторами різних епох.	Виконання творів великої форми з урахуванням стилю композитора та епохи. Аналіз музичного тексту для визначення структури, тем та мотивів.
Модуль 18		
Вміє виконувати арпеджіо та акорди, включаючи тонічний	Опанування різних видів арпеджіо та акордів	Виконання вправ на арпеджіо та акорди в усіх

тризвук з оберненням, у всіх гамах.	(включаючи тонічний тризвук з оберненням) у всіх гамах.	мажорних та мінорних гамах.
Володіє навичками поєднання полі ритмічних сполучень.	Робота з поліритмічними сполученнями тривалостей (дуолі – тріолі, тріолі – квартолі).	Виконання вправ та музичних фрагментів з поєднанням різних ритмічних груп (дуолі – тріолі, тріолі – квартолі).
Модуль 19		
Володіє навичками передачі художніх образів та настрою твору.	Розвиток асоціативного мислення та візуальної уяви під час формування художніх образів у музичних творах.	Виконання творів із акцентом на передачу образності та настрою. Аналіз музичного тексту для визначення емоційних та художніх акцентів.
Володіє навичками художньої інтерпретації та формування індивідуального стилю.	Вдосконалення творчих здібностей, сприяючи мистецькому розвитку.	Виконання музичних творів з акцентом на особисту інтерпретацію та художній задум.
Модуль 20		
Володіє навичками самокорекції та оцінки музичної виразності.	Використання методів слухового контролю, розвиваючи вміння уважно слухати та аналізувати власне виконання.	Вправи на слуховий контроль під час виконання творів (відстеження інтонації, ритму, динаміки).
Володіє навичками передачі характеру та емоційного змісту твору.	Робота над досягненням високого артистичного та виконавського рівня під час гри творів різного жанру та характеру.	Виконання творів різних жанрів з акцентом на передачу характеру та емоційного змісту, емоційною виразністю.
Вміє виконувати твори з програми випускного іспиту на високому рівні.	Підготовка програми випускного іспиту спрямована на вдосконалення основних виконавських навичок.	Виконання творів, що входять до програми випускного іспиту, із акцентом на технічну та виконавську досконалість.

Програмні вимоги до учнів 9 класу: мажорні та мінорні гами до 7 знаків (терціями, сектами, октавами), усі види арпеджіо, акордів; 2 – 3 поліфонічні твори; 1 – 2 твори великої форми; 3 – 4 різнохарактерні п'єси; 2 – 3 обробки народних пісень; 4 – 5 етюдів на різні види техніки; 1 – 2 твори, вивчених самостійно.

Орієнтовний перелік творів для оцінювання:

1. Й-С Бах «Прелюдія та фуга» E-dur (1 том ДТК).
2. І. Яшкевич «Соната» D-dur.
3. Ф. Шуберт «Серенада».
4. Е. Гріг «Кобольд».

III. ФОРМИ І ВИДИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Для моніторингу ефективності методів навчання та рівня навчальних досягнень учнів застосовуються форми поточного та підсумкового контролю. Контроль і оцінювання навчальних досягнень учнів базуються на постійному спостереженні за їхнім індивідуальним розвитком у процесі навчання. Головна мета контролю – знайти ефективні способи досягнення кожним учнем необхідних результатів навчання.

Під час **поточного контролю** оцінюється прогрес учня, що дозволяє викладачеві адаптувати освітній процес. Він сприяє відстеженню індивідуального розвитку, опануванню компетентностей модельної навчальної програми та формуванню індивідуального напрямку навчання. Викладач самостійно проводить поточний контроль, аналізуючи опанування учнем навчального матеріалу та за потреби корегуючи педагогічні підходи. До форм поточного контролю входять публічні виступи (участь у концертах, фестивалях).

Поточний контроль здійснюється:

- під час навчальних занять (поурочний контроль);
- за підсумками кожного семестру (контрольний захід, технічні заліки, академічні концерти).

Конкретні форми поточного контролю визначаються викладачем відповідно до робочої програми. Вимірювання результатів навчання учнів здійснюється також через формувальне оцінювання, яке допомагає відстежувати особистісний та початковий фаховий розвиток учнів, вибудовувати індивідуальну музично-освітню траєкторію.

Підсумковий контроль здійснюється наприкінці кожного навчального року у формі іспиту. Учень складаючи іспит з фаху, виконує певний обсяг творів напам'ять. Підсумковий контроль проводиться з урахуванням прогресу учня протягом року, перевіркою набутих компетентностей. Підсумковий контроль оцінює всі аспекти навчання, включаючи виконавську техніку, передачу художнього образу, музичну виразність та майстерність виконання відповідно до вікових та індивідуальних можливостей учня.

Основними видами оцінювання результатів навчання учнів, що проводяться закладом, є **поточне та підсумкове** (семестрове та річне).

Поточний контроль здійснюється викладачем під час навчальних занять (поурочний контроль) та за підсумками досягнень учнів кожного семестру. Контрольні заходи проводяться в першому семестрі навчального року та складаються з *технічного заліку* та *академічного концерту*: на технічному заліку – виконання гам та етюдів; на академічному концерті – виконання творів навчальної програми.

Під час обговорення виступів учнів необхідно звертати увагу на:

- рівність інтонації;
- якість звуку;
- темпові та метроритмічні неточності;
- наявність текстових помилок;

- емоційність виконання твору;
- технічний рівень виконання;
- музикальність та образність виконання.

Під час оцінювання виступу учня на підсумковому контрольному заході (іспиті) необхідно додатково враховувати такі змістові аспекти:

- формування та розвиток ігрового апарату;
- робота над якісним звуковидобуванням;
- емоційно-образне виконання творів;
- розвиток навички читання з листа;
- розвиток вміння підбирати на слух;
- формування самостійності під час виконання домашніх завдань.

IV. ОСНОВНІ ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НА ЗАВЕРШЕННЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА

Учень демонструє такі навчальні результати:

- володіє необхідними формами, способами виконання технічних прийомів, музично-ігрових рухів, штриховою технікою, технікою тембрової процесуальності, різноманітними засобами акцентуації;
- вміє грамотно читати нотний текст музичного твору, здійснюючи слуховий контроль за звуковисотною інтонацією, дотриманням темпу, метроритму, динамічною збалансованістю звучання фактурних елементів;
- показує навички ведення кантилени, побудови великої форми, виконання поліфонії;
- точно відтворює стилістику творів з урахуванням динамічних, тембрових, темпових та характерних особливостей;
- передає образний зміст музичного твору під час концертного виконання;
- демонструє впевненість, внутрішню і зовнішню свободу поведінки на сцені, повну концентрацію уваги на втіленні музичного образу, концепції викладу матеріалу, а також включення, легкість та підконтрольність психологічного стану в місцях підвищеної складності.

ДОДАТОК

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТВОРІВ ДО МОДЕЛЬНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ «МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ: БАЯН (ФАХОВИЙ)» 5–9 КЛАСИ ДЛЯ МУЗИЧНИХ ЛІЦЕЇВ

5 КЛАС

Анжеліс Ф. «Акварелі»
Анжеліс Ф. Сюїта «Пригоди»
Бах В. Ф. «Фуга» ре мінор F.32
Беркович І. «Соната» № 1 До мажор
Бетховен Л. ван «Багатель» ор. 119, № 1
Білаш В. «Токата»
Білаш В. «Прелюдія» ля мінор
Власов В. «Токата в стилі Баха»
Власов В. Поліфонічна п'єса «Забутий мотив»
Гайденко А. «Скерцино»
Гайденко А. «Прелюдія»
Герасимович О. «Спогад»
Зубицький В. «Дитячі сюїти» № 1, № 2
Зубицький В. «Коломийка»
Ларсен Е. «Фантазія на північні теми»
Люллі Ж. Б. «Куранта» мі мінор
Назаренко В. Варіації на народні теми
Назаренко В. «Дитячі концерти» № 1, № 2
Павлюченко В. «Мелодія душі»
Павлюченко В. «Тарантела»
Подвала В. «Діалог двох поколінь»
Подвала В. Сонатина «Закарпатська»
Пухольський І. «Токата»
Ревуцький Л. «Гумореска»
Степаненко М. «Хорал та фугето» ре мінор
Чимароза Д. «Соната» № 3 соль мінор №11
Шамо І. «Скерцо»

6 КЛАС

Барток Б. «Сонатина» 3 6 До мажор
Букстегуде Д. «Прелюдія та фуга» соль мінор
Буланже Ж. «Перед дощем»
Гартман Ю. «Експрес»
Гвоздев В. «Скерцо-фінал»
Гіє Ю. «Експромт»
Гіє Ю. «Фантазія-експромт»
Гольм Л. «Троль-марш»

Естон Т. «Віртуальний вальс»
Лапинський Л. «Токатина»
Лассен В. «Рондо-каприччіозо»
Массне Ж. «Елегія» (з циклу «Жанрові п'єси» op.10)
Подвала В. «Українська fuga»
Серотюк П. Соната № 1
Серотюк П. «Спогад»
Сільванський М. «Скерцино»
Сільванський М. «Легенда»
Тамм Й. «Естонський танець»
Том К. «Токатина»
Фалья М. де «Ритуальний танець вогню»
Фросіні П. «Веселий кабальєро»
Фросіні П. «Фросіні-вальс»
Шуберт Ф. «Шість екосезів»
Шуберт Ф. «Лицар на коні»
Щуровський Ю. «Сонатина-балада»

7 КЛАС

Альбеніс І. «Севілья»
Білаш В. Фуга на тему української пісні «Реве та стогне»
Власов В. «Соната «№ 1»
Власов В. Сюїта «П'ять поглядів на Баха»
Власов В. Фантазія на тему української пісні «Ой чий то кінь стоїть»
Власов В. «Ностальгія»
Власов В. «Джаз-парламент»
Гайденко А. «Дивертисмент»
Гайденко А. «Сонатина-колаж»
Галліано Р. «Французька сюїта»
Гартман Ю. «Сюїта в джазових тонах»
Дремлюга М. «Прелюдія та Фугето»
Косма В. «Осінній маскарад»
Кулау Ф. «Сонатина» op. 20 № 3 Фа мажор
Кулау Ф. «Сонатина» op. 59 № 1
Моцарт В. А. «Соната» № 14 до мінор (KV 457)
Моцарт В. А. «Соната» № 1 (op. 2 № 1) фа мінор
Мужчиль В. «Простір і час»
Назаренко В. Соната № 1
Назаренко В. «Танець ельфів»
Назаренко В. «Драматична поема»
Різоль М. «Елегія»
Себер М. «Танець іскор»
Серотюк П. «Диптих» (Прелюдія та Токата)
Серотюк П. «Танцювальна сюїта»
Сільванський М. «Бурлеска»

Сільванський М. «Поема-спогад»
Телеман Г. Фантазія № 10 ля мінор
Шамо І. «Українська сюїта»
Щуровський Ю. «Поліфонічний зошит», Фуга № 5 соль мінор

8 КЛАС

Ассєєв І. «Скерцо»
Білаш В. Поліфонічна поема «Пам'яті вчителя»
Боккеріні Л. «Менует» Мі мажор
Вальпот Х. «Легенда»
Вюртнер Р. «Ла Палома»
Гольм Л. «Поліфонічні ескізи»
Гольм Л. «Поліфонічна сонатина»
Гріг Е. «Кобольд»
Коччіанте Р. «Белль»
Кребс Й. Л. «Фуга на тему В-А-С-Н»
Лассен В. «Етюд-каприс»
Лассен В. «Капричіо»
Маєр К. «Елегантне рондо»
Масне Ж. «Наварра»
Пріва Дж. «Відьма»
П'яццолла А. «Ескуало»
П'яццолла А. «Мікеланджело 70»
П'яццолла А. «Вінсент»
П'яццолла А. «Три хвилини з реальністю»
Різоль М. «Концертний чардаш»
Різоль М. «Іспанський танець»
Сарасате П. «Андалузський романс»
Скарлатті Д. «Соната-триплет» мі мінор
Сметана Б. «Полька» (з опери «Продана наречена»)
Телеман Г. «Фантазія» № 1

9 КЛАС

Анжеліс Ф. «Soli-Sola»
Анжеліс Ф. «Amalgame»
Брейме Г. Прелюдія та Токата
Власов В. «Інфанта»
Власов В. «Ностальгія»
Гайденко А. «Гопак-колаж»
Ганзер О. «Парафраз на теми українських пісень»
Гольм Л. «Танець вікінгів»
Гольм Л. «Скандинавський пейзаж»
Гранадос Е. «Іспанський танець» № 5
Гриньків Р. «Весняна фантазія»
Дергунов Є. «Джазова сюїта»

Дремлюга М. Балада
Зубицький В. «Сім поезій»
Іщенко Ю. «Експромт»
Іщенко Ю. «Сім п'єс для баяна»
Мясков К. «Українські рапсодії» № 1, № 2
Мясков К. «Тріоле-полька»
Подвала В. «Карпатська рапсодія»
Подвала В. «Українське каприччіо»
Поклад І. «Дикі гуси»
Россіні Д. «Неаполітанська тарантела»
Рота Н. «Сюїта»
Самофалов В. «Українське танго»
Шірінг Дж. «Колискова птахів»